

List izhaja ob sobotah. Posamezna številka 25 lir, zaostale številke dvojno. Naročnina: celoletna 1100, polletna 600, trimesečna 350, mesečna 90 lir. Oglasi: 30 lir mm v širokosti 1 stolpca, plačajo se vnaprej

DELLO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto IX. šte. 12 (441)

TRST - SOBOTA, 23. MARCA 1957

Posamezna šte. 25

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
TRST, ulica Capitolina 3; telef: 44-046 in 44-047
Odgovorni urednik: RUDOLF BLAŽIČ (Biagi)
založništvo „Dela“; tiska tip. Riva ul. Torrebianca 12

KRIZA

ZASKI občinski svet je dobil podražitev tramvajev in v predvidevanju njihovih povikov. Gre za sto milijonov lir, ki bodo prišli v obliki žepov prebivalcev vsako leto strahovito rastočega primanjkljaja. Večina občinskega sveta otežuje gospodarske razmere zaradi vrste negativnih dejavij, posebno pa zaradi visokih življenjskih stroškov. Za razumljiv protest proti temu, ki prihaja iz tovarn in obratov, med vsemi proizvajalnimi sloji prebivalstva. Komunisti so glasovali proti vztrajno zahtevali, naj si prevzame breme odprave primanjkljaja. Predlog ni dosegel značaja. Trst so proglasili za »zaostalo področje«, za razliko z Jugom, Sicilijo in Sardinijo, ki imajo v bival, mora dati in daje dr. Kljub svojem teženju občinskemu položaju Trst vladni tri milijarde na leto, kot da osem milijard banknemu državnemu programu. Tržaško ozemlje ni pa, kot skušajo prikazati na

lavdacija, kot pravi »Prora«, pač pa je otežilo položaj. Socialisti so umaknili svojo podporo občinskemu odboru. Ohtozbi o diskriminaciji so dodali ohtozbo o imobilizmu. PSDI je primoran protestirati. Levičarska opozicija se je odločila, da stopi v boj. Po in izven tovarn se razširja protest. Vsi čutijo, da tako ne more naprej.

Za demokratičnejšo upravo in sprejem zahtev uslužbencev

Acegata

- Brezbriznost oblasti do vprašanja, ki zaskrbljuje mestno prebivalstvo
- Tržačani naj dokažejo svojo solidarnost s stavkajočimi delavci

Občinski odbor si je zamisljal, da se bo z glasovanjem o poviki Acegata, vsa zadeva rešila. V noči od petka na soboto je občinski odbor stavil na glasovanje sprejemne sklepe o poviki uslužbencev. PSDI je primoran protestirati. Levičarska opozicija se je odločila, da stopi v boj. Po in izven tovarn se razširja protest. Vsi čutijo, da tako ne more naprej.

Predvidevanja? Za sedaj je položaj zelo zapleten. Na vsak način pa se lahko trdi, da bo občinskemu odboru trda predla, ker je obljubil, da se bo s sindikalni spor rešil, čim se bodo izglasovali poviki tarif občinskega podjetja. Po drugi strani uslužbenci Acegata so se lahko že enkrat prepirali, koliko veljajo obljube merodajnih krogov, ki so na vse načine dokazovali, da je vse odvisno od povika tarif.

IK KP in levičarske stranke o občinskih problemih

- ◆ KP proti povikom
- ◆ Levičarske stranke o diskriminaciji ob imenovanju nove upravne komisije Acegata

Tu spodaj objavljamo dva važna dokumenta v zvezi z zadnjimi dogodki v tržaškem občinskem svetu.

Izvršni komitej KP TO se je sestel v ponedeljek 18. marca in je poslal poročilo o zadnji seji tržaškega občinskega sveta, na kateri je bil odobren povik avtobusnih, trolejbusnih in tramvajskih vozov. Acegata in se je občinskemu odboru dala možnost nadaljnjih povikov v bližnji bodočnosti za kritje primanjkljaja občinskega podjetja, ki znaša več kot 606 milijonov lir. Ta sklep resno otežuje gospodarske razmere tržaškega prebivalstva, ki jih že vsi priznajo kot zelo težke in osnane od nenehnega večanja življenjskih stroškov.

Predlogi KP za odpravo primanjkljaja Acegata na podlagi posega vlade, ki dobiva na letnem področju 3 milijarde na leto, so bili pravilni in modri. Svet pa je v tej zvezi rajši sprejel zahtevo vladnega komisarja, ki je podredil rešitev sindikalnega spora povisanju tarif. KP poziva prebivalstvo, naj protestira proti temu poviku in se strinja z delovnimi ljudmi, ki zahtevajo, da občinski svet preklicuje svoj sklep. Istočasno je Izvršni komitej odobril stališče skupine komunističnih svetovalec proti diskriminacijskemu dejanju občinskega sveta in upravnih komisij Acegata in se je v skladu s tem odločil, da se predstavi kot lažna, svojev, Bartoljevga kandidata, čeprav je socialistični predstavnik umaknil to kandidato. Na ta način je kandidatura in odobritev socialističnega kandidata postala podla predstava proti komunistični kandidaturi. Bartoli se je lahko bahal, da je izvedel lemenatarsko šalo! In pa ni razjasnilo položaja, ki ni bila pozitivna ko-

Levičarske opozicijske stranke, ki so zastopane v občinskem svetu, menijo, da je treba javno obsoditi dejstvo, da je župan inž. Bartoli na zadnji občinski seji prekršil jasne obveznosti, ki jih je slovesno sprejel, ko je bil preteklega avgusta ustoličen, in ki jih je večkrat potrdil, to je, da bo pripustil v upravno komisijo Acegata predstavnike, ki jih bosta levičarska in desničarska opozicija neposredno določili.

S tem dejanjem je hotel župan, sporazumno z občinskim odborom, obnoviti nesprejemljive kriterije politične diskriminacije, ki so veljali v prejšnjih občinskih upravah. Levičarske opozicijske stranke izjavljajo, da te kriterije ne bodo sprejete ter da se bodo proti njim borile.

Jutri, v nedeljo 24. marca ob 11. uri bo na vrtu Ljudskega doma v ul. Madonnina 19 zborovanje o

deželni avtonomiji in Trstu

Govoril bo sen. Giacomo Pellegrini Predsedoval bo Vittorio Vidali ki bo osvetlil zadnje dogodke v občinskem svetu v zvezi s poviki uslužbencev Acegata.

DRŽAVLJANI!

Udeležite se zborovanja, da boste slišali, kakšno je stališče tržaških komunistov o sedanjih aktualnih vprašanjih v Trstu.

Kadar v Moskvi

V sredo je prispela v Moskvo večja delegacija LR Madžarske, ki ji načeljujeta državni predsednik Dobi in ministrski predsednik Kadar. Na razgovorih bodo razpravljali o sovjetsko-madžarskih odnosih.

Delegacija KPF v FLRJ

V terek je prispela v Jugoslavijo petčlanska delegacija Komunistične partije Francije, ki je bila povabljena na razgovore s strani CK Zveze komunistov Jugoslavije. Razgovori so se začeli v Beogradu. Delegacija KPF bo ostala v Jugoslaviji teden dni.

12. maja kongres ZKMTO

Centralni komitej Zveze komunistične mladine TO je na svoji seji od 15. marca sklenil, da skliče IV. kongres, ki bo 12. maja t. l. Kongres se sklicuje v trenutku, v katerem se po vsej Italiji pripravljajo XV. kongres ZKMI, ki bo v drugi polovici maja v Bologni in katerega teze so danes predmet razprave v vrstah ZKMI in tudi tržaških komunističnih mladincev. IV. kongres ZKMTO bo postal v ospredje svojega dela gospodarska in družbena vprašanja življenja in prihodnosti tržaške mladine v zvezi z bojem za teritorialno avtonomijo, za uveljavitev londonskega sporazuma in republikanske ustave, za prenovitev italijanske družbe v demokratičen in socialističnem smislu. Od teh borb so odvisne rešitve vprašanj, dela, učnega, razvedrila in športa mladine. Tem borbam mora in mora mladina nuditi, ker je v njih življenjsko zainteresirana, svoj konkret in originalen doprinos. Zato bo predkongresna kampanja označena od raziskovanja gospodarskih in družbenih orientacij in pogojev slovenske in italijanske mladine na podlagi ankete, ki jo je CK odločil; od mobilizacijske akcije mladine v splošnih borbah, ki jih danes bijejo delovni ljudje, in v borbah v obrambo zakonjenih pravic o ureditvi vajeništva. Priprave na IV. kongres bodo označene od široke razprave o vprašanih notranjega življenja in politične ter kulturne akcije mladinskih aktivov, za prenovitev in okrepitev ZKMT kot avangardne mladinske organizacije. S to razpravo je treba povezati kampanjo za pridobitev mladine za socialistične ideale, kampanjo, ki jo je CK sklenil začeti na čast kongresa. CK je odobril organizacijska pravila za sklicanje IV. kongresa in je izvolil komisijo za izdelavo teza.

Stavke angleških delavcev

Veliko Britanijo je zajel val stavkovnega gibanja, ki povzroča velike pregledne konservativni vladi. Pred dnevi je iz mezdnih razlogov stopilo v stavko 200.000 nameštencev in delavcev ladjedelniške industrije, kar je privedlo do popolnega zastaja v ogromnem ladjedelniškem stroju in gradnji večjega števila ladij. Kovinarska strokovna zveza je s svoje strani napovedala val stavk od 23. marca do 6. aprila. Kovinarji bodo stavkali po načrtu, ki ga je strokovna zveza izdelala in ki predvideva zastoj dela po skupinah tovarn in oddelkov. Če ne bodo delodajalci sprejeli do 6. aprila zahtev delavcev po mezdnem izboljšanju, bodo kovinarji stopili v splošno stavko, ki je napovedana za nedoločen čas. V tem primeru se bosta udeležila stavkovnega gibanja kakšna dva milijona delovnih ljudi, kar lahko povzroči težke posledice za britansko gospodarstvo. Sedanje stavkovno gibanje potrjuje, da se Velika Britanija nahaja v zelo težkem položaju, ki ga najbolj občutijo delovni ljudje. Jasno je, da so te razmere neposredna posledica pogubnih pustolovščin, v katere se spuščajo konservativci v zunanji politiki. Na sliki: povorka stavkajočih delavcev po ulicah Newcastlea.

Mednarodna problematika v izjavah Hruščeva

- Intervju z listom „Grand Rapid Herald“
- Nevarna politika zahodnikov

Tov. Nikita Hruščev je odgovoril na nekatera vprašanja, ki mu jih je postavilo uradno ameriško glasilo „Grand Rapid Herald“. Na vprašanje: »ZSSR izjavlja, da se ZDA pripravljajo na atomsko vojno. Ali naj to pomeni, da

31. marca manifestacija ANPI v Trstu

Na sedežu tržaške federacije Nacionalne zveze partizanov Italije (ANPI) smo zvedeli, da pripravljajo v nedeljo 31. marca veliko partizansko manifestacijo vsedravnega obsega. Manifestacija bo ob priložnosti Nacionalnega izvršnega odbora, ki jo osrednje vodstvo ANPI sklicalo v Trstu. Na seji bodo prisotni vsi člani Nacionalnega izvršnega odbora partizanov, med katerimi je več partizanov, ki so bili odlikovani z zlato kolajno za svoje vojaške zasluge v borbi proti nacifasizmu.

Zvedeli smo, da misli tržaška federacija ANPI izrabit to priliko in prideliti v nedeljo 31. marca slavnostno zborovanje v dvorani kina Alabarda. Na slavnostni manifestaciji bodo govorili posl. Enrico Boldrini Bulov, ki je odlikovan z zlato kolajno, posl. Emilio Lussu in Antonio Zoccol. Prirideti mislijo tudi povorko, ki se bo podala v Spominski park pri Sv. Justu, kjer bodo položili vence na spominske plošče padlih partizanov.

Dan prej bodo člani Nacionalnega izvršnega odbora podelili v Trstu in Miljah častne partizanske izkaznice sorodnikom padlih borec. Predvideva se tudi partizanski praznik v Sv. Križu, kjer bodo krajevni partizani poskrbeli za lep in pester program.

Ob smrti Moše Pijada

Ob smrti predsednika Zveze ljudske skupščine FLRJ Moše Pijada, ki je nedoma tovariš Moše Pijada, Vittorio Vidali - Marija Berničič. Slovensko hrvaška ljudska prosveta je ob tej priliki poslala generalnemu konzulu v Trstu svoje sožalje ob smrti vidnega jugoslovanskega voditelja. CK ZKMTO

Vatikan kriv ostavke De Nicole

Predsednik ustavnega sodišča sen. De Nicola je podal očitno krivo s svojega mesta zaradi krivega vmešavanja v zakonodajno delovanje italijanske sodne oblasti. Vsi poskusi, da bi ga odstavili, naj preklicajo svoj sklep, so do sedaj bili zaman. Ostavka sen. De Nicole, ena najuglednejših osebnosti italijanske države, v notranje zadeje pred težko ustavno in politično krizo, ker bi se postala na dnevni red vprašanje krivega vmešavanja Vatikanu, v tujih državah, v notranje zadeje Italije. V tem času Segnjevja vlada

politiko es položaja sile. Spominjamo se, da so nekateri ameriški prvotni voditelji izjavili, da je ta politika v preteklosti že večkrat privedla svet na rob vojne. Znano pa je, da ko se je politika es položaja sile potisnila v stran in ko se je uveljavila metoda pogajanj, so bila odstranjena nevarna ognjišča vojne, n. pr. v Koreji in Indokini. Ko je bila polet 1955 v Zenevi konferenca predsednikov štirih veselij, je bil svet priča določene popustive mednarodne napetosti. Zal, ta doba ni trajala preveč časa. Nspad na Egipt in poznejši poskusi s strani veselij za izpolnitev »vrzeli, ki so jo odkrile v arabskem svetu, so ponovno znatno otežili mednarodni položaj in ustvarili resno nevarnost za mir na tistem področju. Ni dvoma, da je moč tudi tu dobiti rešitev samo na en način: s pogajanjem med vsemi zainteresiranimi strankami.

Na tretje vprašanje: »Kakšni deli odnosov med našima dvema deželama predstavljajo po Vašem mnenju tekočo nevarnost za mir?«, je tov. Hruščev odgovoril:

«Jasno je, da z vseh vidikov povzročajo resno nevarnost za mir ameriška politika es položaja sile; zavrnitev razorožitve, tekma v oroževanju, ustvaritev blokov in vojaških oporišč v drugih deželah, remilitarizacija Zla. Nemčije, poskusi vmešavanja v notranje zadeve drugih dežel, napori za onemogočitev mednarodnih trgovinskih, gospodarskih in kulturnih odnosov. Ta politika prav gotovo ne odgovarja nalogi zmanjšanja mednarodne napetosti in normalizacije odnosov med državami.

Mi poudarjamo potrebo zmanjšanja mednarodne napetosti in izboljšanja sovjetsko - ameriških odnosov, ker smatramo, da to odgovarja bodisi interesom sovjetskega bodisi interesom ameriškega ljudstva. Izhajajoč iz tega gledišča, smo januarja 1956 predlagali vladi ZDA sklenitev pogodbe o prijateljstvu in so delovanju med našima deželama. Zal pa, ta korak SZ, kot tudi razni drugi predlogi za izboljšanje odnosov med ZSSR in ZDA, ni naletel na ugoden odziv pri ameriški vladi. Ni dvoma, da če bosta naši dve deželi pripravljene delovati za izboljšanje odnosov med ZSSR in ZDA in bosta napravili potrebne napore, bo zagotovljeno izboljšanje sovjetsko - ameriških odnosov, kar bo po tej strani blagodejno vplivalo na ves mednarodni položaj.

POLITIKA IN GOSPODARSTVO

Intervju Edvarda Kardelja dopisniku lista "l'Unità"

Nedeljska "l'Unità" je objavila intervju posebnega dopisnika M. Ferrare s tovarišem Edvardom Kardeljem, predsednikom Zveznega izvršnega sveta FLRJ. Intervju objavljamo v celoti.

VPRAŠANJE: Ali mi more tovariš Kardelj v zvezi s sklicanjem prvega kongresa svetovne delavske samouprave povedati, če je ideološka in politična diskusija o marksističnem značaju in o socialističnih perspektivah tega originalnega gibanja že nudila pozitivne rezultate?

ODGOVOR: Načelna razprava se je že vršila pri nas pred kakšnim letom. Sedaj imamo že za nami sedem let prakse delavskih svetov, ki je po našem mnenju preprečevala pordila pravilnosti načelnih sklepov, sprejetih na podlagi formulacij predsednika Tita v njegovem poročilu k zakonu o delavskih svetih 26. junija 1950.

Delavski sveti so omogočili uresničenje vrste sprememb v našem gospodarskem sistemu. S sistemom delavskih svetov in svetov proizvajalcev se krepi neposredni vpliv delovnih ljudi na tekočo gospodarsko politiko in na razdelitev vsakega dela. Delavski sveti so prispevali k bistvenemu izboljšanju izkoriščanja gospodarske zmogljivosti, k naporu za večjo delovno storilnost, za boljše pogoje podjetij. Istovestno so postali izhodišče za izgradnjo mehanizma socialistične demokracije, ki se, medtem ko temelji na družbeni lastni proizvodnji sredstev, oziroma na posebne pogoje, v katerih sta se razvili jugoslovanska revolucija in socialistična izgradnja. Neposredno iz njih so izšli sistem "komun", ustanovitve različnih avtonomnih organov družbenega upravljanja in njihova povezava v "vertikalna" združenja za uresničenje tistih družbenih funkcij, ki že zaradi svojega bistva morajo biti centralizirane.

Nepopolnosti in napake

Naravno je, da smo še daleč od tega, da bi bili zadovoljni z doseženimi rezultati. V našem sistemu delavske samouprave je mnogo nepopolnosti in neršenih stvari. V podrobnosti se pogostoma opaža, da smo slabo postavili in rešili to ali ono vprašanje, zaradi česar smo kakšenkrat doživeli neuspehe. Izkušnja in praksa sta naša učiteljica pri popravljanju pomanjkljivosti in napak in v določeni razvojni rini. V tem smislu je gotovo, da se bo diskusija nadaljevala, od kongresa delavskih svetov pa pričakujemo rezultate posebno v tej smeri. Vendar menimo, da praksa ne bi potrdila naše načelne postavke, temveč da so bili doseženi, kljub posameznim neuspehom, tako važni rezultati, da se je otvorila na zelo prečiščeni način perspektiva nečelnega socialističnega napredka, ki nas vodi.

VPRAŠANJE: Kakšne so najpomembnejše koristi političnega in gospodarskega značaja, ki so bile zabeležene v Jugoslaviji po opustitvi sistema administrativnega planiranja in začetku družbeno povezane in o katerih sem Vam prej govoril. Te postajajo čedalje bolj — s popolno kontrolo socialistične družbe — nosilke posameznih družbenih funkcij, ki morajo biti centralizirane. Na ta način tudi centralizem, kjer je potreben, dobiva svoje demokratične oblike in ne izključuje vpliva od spodaj.

Značilnosti našega socialističnega razvoja so se prav tako odrazile v konceptih, po katerih se osrednje gospodarsko planiranje mora osredotočiti sponprejemanje administrativne intervencije v gospodarskih odnosih. V drugih besedah, naš načrt ni več orodje, s katerim se v potankosti in konkretno določa vsakemu delovnemu človeku in vsakemu podjetju, kaj mora delati. Mehanizem našega družbenega načrta preostaja torej tri osnovne naloge. Prvič, globalno planiranje odnosov v proizvodnji in na trgu in usmerjanje razvoja proizvajalnih sil; drugič, zagotavljanje določenih odnosov in proporcij (zagotovljenih z gospodarskimi ukrepi in tudi s

potrebnimi administrativnimi ukrepi); tretjič, konkretna finančna kontrola operacij.

Tako osnovni odnosi delujejo v smeri večje avtonomije in bolj sproščene gibanja podjetij v okviru splošnih proporcij načrta. Vzoredno povečujejo odgovornost delovnega človeka, ki je materialno odvisen od svojega osebnega dela, kot tudi od boljšega ali slabšega delovanja podjetja. Delovni človek v tej pogovori ni le "odvisen" faktor v proizvodnem procesu. On postaja čedalje bolj "družbeni ustvarjalec", ki neposredno in vsakodneвно deluje na področju gospodarske politike podjetja in družbene skupnosti s svojim delom in s svojim vplivom preko delavskega sveta in "komun".

V takšnem sistemu so podjetja čedalje manj usmerjena od direktiv od zgoraj in čedalje bolj od svoje lastne ustvarjalne pobude, ki zasleduje maksimalno izkoriščanje bodisi tehnične, gaj napredka bodisi vseh drugih za lasten razvoj potrebnih elementov. Na tej liniji se podjetja usmerjajo tudi k sodelovanju in združevanju (po vertikalni liniji) preko zbornice in profesionalnih združenj, k maksimalnemu izkoriščanju znanosti, inštitutov, tehnične pomoči itd.

O administrativnih ukrepih

Po drugi strani pa je z nadaljnjim napredkom socialistične izgradnje pretirana uporaba administrativnih ukrepov pogosto zamajala stvarno sliko položaja in popačila učinkovitost gospodarskih in družbenih objektivnih zakonov. V želji, da bi se dosegli določeni rezultati, se pogostoma ni dovolj računalo na učinkovitost takih zakonov. Ti zakoni pa so v celoti naravno delovali in glede na to, ali smo jih ali ne dovolj upoštevali, in so se začele pojavljati, ti težave v obliki najrazličnejših disproporcij v gospodarstvu.

Pobuda na periferiji

Praktični rezultat ukrepov, ki smo jih uresnili v tej smeri, je v večji pobudi na periferiji, v ekonomičnejšem upravljanju podjetij, v veliko boljši kakovosti in v dosti bogatejši izbiri proizvodov. Zaradi vseh teh ukrepov naš trg ni več danes tako siv in enoličen kot nekdanj.

Pri tem pa smo le v začetni fazi. O pomanjkljivosti, o katerih sprašujete, treba povedati, da jih je še mnogo. Manj na področju proizvodnje in več na področju distribucije vsakega dela delovnim ljudem. Mi se zavzemamo za vsklajevanje sistema distribucije z novimi proizvajalnimi odnosi. Ker danes takšen sistem ne odgovarja proizvajalnemu odnosom, je jasno, da to ustvarja težave: ne zavrta samo ritem povečanja storilnosti, temveč s svojimi negativnimi posledicami na proračunski "ekonomski" izvaja škodljiv vpliv na delovanje podjetij. In s tem tudi znatno na cene. Poleg tega ustvarja tendence k nestabilnosti trga; omogoča določene sebične tendence v smeri izkoriščanja sredstev, ki ne pripadajo podjetju ali "komuni" itd. Sedaj se v zvezi vladni ukrepi, ki so delovni načrti, navodil in ukrepov za uvedbo novega distribucijskega sistema, ki bo postopoma uveljavljen. Tako se bo ustvarila tudi trdna materialna podlaga za nadaljnjo izdelavo plačnega sistema, preložeč njegovo težo na delavske svete in na njihov odnos s "ekonomami".

To je naš največji problem. So pa še druga odprta vprašanja. So še vprašanja učinkovitejšega operativnega sodelovanja med podjetji, boljše izkoriščanja krajevnih skladov, nadaljnje izdelave proračunskega sistema, nadaljnje izgradnje zakonov za prosto cono uvedbo drugih ukrepov glede davčnin, prevoznih časa, če bi se spustil v potankosti. A tudi to so naloge, ki so se jih aktivno lotili vsi naši državni voditelji in družbeni organi.

VPRAŠANJE: V zvezi z drugo življenjsko ravni množice, ki je v letu 1957 glavni cilj, katerega je postavil Zvezni izvršni svet, kakšna so glavna vprašanja gospodarskega in političnega značaja, ki se jih je lotiti in se morajo rešiti za doseg tega cilja?

ODGOVOR: Splošno povečanje proizvodnje za široko potrošnjo je osnovni cilj, za doseg tega cilja. To povečanje pričakujemo predvsem od večje storilnosti dela, nato pa od boljše izkoriščanja obstoječe zmo-

Delovni načrt sekcije Sv. Jakob

Prejšnji teden je imela sekcija Sv. Jakoba svoj plenar. Na plenarju so tovariši razpravljali in odobrili delovni načrt, ki bo podlaga bodočega delovanja sekcije in celice. Omenili bomo glavne in važne točke tega načrta, ker smo pričrni, da bo lahko služil za zgled tudi drugim sekcijam.

Sentjakovski tovariši so se obvezali, da bodo pridobili za partijo v roku do 1. maja 15 novih članov in 15 mladincev za Zvezo komunistične mladine. Obiskali bodo vse člane partije, vključno pomožne ter jih povabili, naj se naročijo na "Lavoratori", oziroma "Delo". Predlagali jim bodo plačevanje v mesečnih obrokih, ki jih bodo inkasirale njihove celice. Poiskali bodo še 5 novih raznašalcev tiska, ki bodo pomagali sedanjim raznašalcem, prav posebno glede širjenja nedeljske izdaje "Unità". Sekcija bo v kratkem organizirala družbeni večer za vse raznašalce svojega delokroga, kot priznanje za njihov požitvalni trud.

V načrtu je predvideno nadalje: izboljšanje sistema pobiranja mesečne članarine, zaključitev kampanje podpirne znamke KP do konca marca, otvoritev diskusije v vseh celicah za sestavo seznama zahtev in potreb v okvirnem merilu. Diskusija se bo zaključila s sekcijkim plenarom, kjer bodo tovariši obravnavali vse programe delovanja v zvezi s postavljenimi zahtevami okraja.

Tovariši so izobesili odobreni delovni načrt na steno, kjer bo ostal, dokler ne bo v celoti uresničen.

Hiša za 58.000 ljudi

V največjem nebotičniku na svetu Empire State Building v New Yorku je nastanjenih povprečno 58.000 ljudi, kar pomeni nekaj manj kot četrtina prebivalstva v Trstu.

(Nadaljevanje na IV. strani)

Povečanje storilnosti

Ena najvažnejših nalog po tej poti je in vsak način nadaljnje povečanje storilnosti dela. Na tem področju se borimo s tehničnim podlago, ki se ni dovolj razvila, in s pomanjkanjem zadostnega števila kvalificiranih in visoko kvalificiranih tehničnih kadrov. Zato družbeni načrt za leto 1957 predvideva znatna sredstva za obnovo in modernizacijo v industriji in za večje investicije v kmetijstvu, medtem ko zagotavlja s posebnimi sredstvi hitreje povečanje kadrov v gospodarstvu. V borbi za povečanje storilnosti dela je vsakogar materialna podlaga organov delavske samouprave temeljne važnosti. Letos smo na tem področju napravili nadaljnje korake naprej. Na podlagi uredbe o distribuciji skupnih dohodkov gospodarskih organizacij, ki je bila pred kratkim sprejeta od Zveznega izvršnega sveta, ostaja večji del dobička, realiziranega od podjetij s povišano storilnostjo dela v primeri z lanskim letom, delovnim kolektivom za povečanje plačnih skladov in skladov podjetja, s katerimi kolektivni prosto razpolagajo.

Drugo osnovno vprašanje v borbi za dvig življenjske ravni je povečanje kmetijske proizvodnje. Kot sem dejal, je predvideno znatno povečanje investicijskih sredstev za kmetijstvo. Ta sredstva se bodo uporabljala za materialno zagotavljanje modernih metod in sredstev kmetijski proizvodnji in njemu naravno razvoju v smeri velikega so-

gljivosti in delno od začetka delovanja novih industrijskih objektov, in končno od preureditve sistema distribucije in nagrajevanja.

Ena najvažnejših nalog po tej poti je in vsak način nadaljnje povečanje storilnosti dela. Na tem področju se borimo s tehničnim podlago, ki se ni dovolj razvila, in s pomanjkanjem zadostnega števila kvalificiranih in visoko kvalificiranih tehničnih kadrov. Zato družbeni načrt za leto 1957 predvideva znatna sredstva za obnovo in modernizacijo v industriji in za večje investicije v kmetijstvu, medtem ko zagotavlja s posebnimi sredstvi hitreje povečanje kadrov v gospodarstvu. V borbi za povečanje storilnosti dela je vsakogar materialna podlaga organov delavske samouprave temeljne važnosti. Letos smo na tem področju napravili nadaljnje korake naprej. Na podlagi uredbe o distribuciji skupnih dohodkov gospodarskih organizacij, ki je bila pred kratkim sprejeta od Zveznega izvršnega sveta, ostaja večji del dobička, realiziranega od podjetij s povišano storilnostjo dela v primeri z lanskim letom, delovnim kolektivom za povečanje plačnih skladov in skladov podjetja, s katerimi kolektivni prosto razpolagajo.

Drugo osnovno vprašanje v borbi za dvig življenjske ravni je povečanje kmetijske proizvodnje. Kot sem dejal, je predvideno znatno povečanje investicijskih sredstev za kmetijstvo. Ta sredstva se bodo uporabljala za materialno zagotavljanje modernih metod in sredstev kmetijski proizvodnji in njemu naravno razvoju v smeri velikega so-

(Nadaljevanje na IV. strani)

Načela marksizma-leninizma osnova zunanje politike socialističnih dežel

Objavljamo v celoti članek moskovske "Pravde", ki je priobčen 11. t. m. v navedenem glasilu Komunistične partije Sovjetske zveze pod naslovom: "Načela marksizma-leninizma: osnova zunanje politike socialističnih dežel".

Zunanja politika socialističnih dežel sloni na granitnih znanstvenih temeljih marksizma-leninizma. Dosledno izvajanje načel marksizma-leninizma v zunanji politiki omogoča poglavitno objektivni zakon, ki urejuje mednarodni položaj, izkoriščanje možnosti, ki jih nudijo določeni položaji za vodstvo socialistične zunanje politike in uspešno rešitev problemov, ki se sproti pojavljajo. V tem je velika moč znanje politike socialističnih držav.

Eno izmed največjih vprašanj zunanje politike socialističnih dežel je mirna koeksistencija z različnimi socialističnimi sistemi. Socialistične države so za mirno koeksistenco vseh dežel, ne oziroma za njihove socialistične sisteme, so za gospodarsko in kulturno tekmovanje, za odpravo uporabe sile kot sredstva za rešitev mednarodnih sporov. Ni dvoma, da obstajajo široke možnosti in perspektive sodelovanja za vzpodbujanje miru in mednarodne varnosti in razvoja gospodarskih in kulturnih izmenjav med deželami z različnimi socialističnimi in političnimi sistemi. To je temelj zunanje politike socialističnih držav.

Toda ni mogoče, ne da bi se oddaljili od načel marksizma-leninizma, tolačiti koeksistencijo z različnimi socialističnimi sistemi kot neke vrste fuzijo dveh nasprotnih socialističnih sistemov, kapitalizma in socialističnega. Zgleda pa, da je to gledišče nekaterih jugoslovanskih voditeljev, in posebno državnega tajnika za zunanje zadeve Koče Popovića, ki je pred kratkim, v govoru pred zvezno ljudsko skupščino razložil svoj koncept o politiki koeksistence. Go-

voril je o "objektivni tendenci k vedno večji skupni medodvisnosti in k sodelovanju vseh dežel na osnovi njihove neodvisnosti in enakopravnosti, k ustanovitvi skupnega svetovnega tržišča, ki bi zapadlo skupne in medsebojne gospodarske povezave in potrebo po mednarodni pomoči za razvoj zaostalih dežel, k odpravi vojaške in uporabe sile kot sredstva za rešitev mednarodnih in medvladnih sporov.

Na svetu obstajajo socialistične države, kjer je oblast v rokah delovnih ljudi, ki vlagajo svoje sile v izgradnjo novega svetovnega in akrepitve miru. Obstajajo kapitalistične države, kjer imajo oblast v rokah izkoriščevalski razredi, ki imajo ves interes ohraniti kapitalistični sistem in slediti politiki eksplozivnega oboroževanja. Obstoj dveh sistemov je zgodovinsko dejstvo, ki označuje naravno fazo v razvoju družbe. Sprejeti gledišče jugoslovanskega državnika bi pomenilo preobrniti pohod zgodovine, ker je obstajalo eno samo svetovno tržišče samo takrat, ko je obstajal en sam gospodarski sistem, to je kapitalistični sistem. Svetovno tržišče ni nič drugega kot sestavni del svetovnega gospodarskega sistema. Ker

sta v svetu danes dva gospodarska sistema, obstajata seveda tudi dve svetovni tržišči. To seveda ne izključuje ne gospodarskih odnosov in ne najširšega gospodarskega sodelovanja med dvema sistemoma. Kljub temu ne morejo niti najbolj ugodni pogoji za razvoj teh gospodarskih odnosov spojiti ta dva nasprotna gospodarska sistema in vzpostaviti edino svetovno tržišče. Taka teorija o "koeksistenci" nima nič skupnega z načeli marksizma-leninizma.

Ni treba se torej dosti čuditi nad dejstvom, da zagovorniki te teorije vidijo v socialističnem taboru vojaški blok in da odkrito proglašajo, da je ta v okviru za ustvaritev "medsebojne medodvisnosti" kapitalističnih in socialističnih dežel in za vzpostavitev "enega tržišča". E-vo kaj je o tem povedal Koča Popovič:

SZ podpira ukinitve vojaških blokov

"Blokci težijo, zaradi svoje notranje logike, k razvoju in izključne vojaške tabore, na škodo kolektivne varnosti, v zapre gospodarske sisteme, na škodo svobodnih in splošnih izmenjav, v politične in ideološke grupacije, ki se med seboj izključujejo.

Po mnenju Popovića je svet razdeljen na dva tabora ne da radi tega, ker se je poleg ka-

pitalističnega sistema pojavil svetovni socialistični sistem, s svojim gospodarstvom, svojo politiko, svojo ideologijo, marveč zaradi nastanka dveh vojaških blokov. Če bi ne bilo teh blokov, bi imeli "svobodne in splošne izmenjave" na gospodarskem področju. Če bi ne bilo blokov — smatra Popovič — bi se socialistične dežele odpravile tudi ideološki borbi. Taka načelnja napačnost, ne samo da ne zasleduje cilja ukinitve vojaških blokov, marveč je dejansko poskus izpodkopavanja socialističnega tabora.

Splošno znano je, da so Sovjetska zveza, Ljudska republika Kitajska in druge dežele socialističnega tabora vztrajno podpirale in podpirajo ukinitve obstoječih vojaških blokov, razorožitev in ustanovitve sistema kolektivne varnosti. Znano je, da je svojega Sovjetska zveza predlagala odpravo atlantskega bloka z vsemi njegovimi privrasci in odpravo koalije varstvskega pakta, ki so ga ustanovile nekatere socialistične države kot reagiranje na nevarnost imperialističnih blokov, na čelu z atlantskim blokom.

Jugoslovanski voditelji skušajo s svojimi izjavami ustvariti vtis, da Jugoslavija "enasprotuje" blokom. Vendar je v balkanskem paktu, v katerem so — kot znano — vključene nekatere države severnoatlantskega bloka.

Objektivni naravni proces

Problem vojaških blokov se ne sme zamenjati s problemom obstoja socialističnega tabora. Socialistični tabor je politični pojav neovrgljivega dejstva, da je nastal svetovni socialistični gospodarski sistem. Rojstvo tega je povzročilo tudi nastanek socialističnega tabora. Gre za objektivni, naravni proces. Socialistične dežele ne morejo biti osamljene druga od druge. Povezane morajo biti s trdnimi vezmi prijateljstva in medsebojne pomoči. Združujejo jih sličnosti njihovih socialističnih in političnih sistemov, istovestnost političnih namenov in nalog, skupnost njihovega svetovnega pojmovanja in dela marksistično-leninističnih partij, ki so v teh deželah na oblasti in so vse v svetovnem komunističnem gibanju.

Danes, ko je socializem postal svetovni sistem, je naloga, da se načelo proletarskega internacionalizma razširi na meddržavne odnose socialističnih dežel. V kapitalizmu nosijo odnose s meddržavni pečat sumničanja, neprijateljstva, odkritega ali zakrkanega, nacionalizma in sovinitva. Ti odnosi so zgrajeni na prevladovanju nekaterih dežel in podložnosti drugih. Odnosi med socialističnimi deželami so prosti te kapitalističnega šramote. Njihovi odnosi i-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Načela marksizma-leninizma osnova zunanje politike socialističnih dežel

Objavljamo v celoti članek moskovske "Pravde", ki je priobčen 11. t. m. v navedenem glasilu Komunistične partije Sovjetske zveze pod naslovom: "Načela marksizma-leninizma: osnova zunanje politike socialističnih dežel".

Zunanja politika socialističnih dežel sloni na granitnih znanstvenih temeljih marksizma-leninizma. Dosledno izvajanje načel marksizma-leninizma v zunanji politiki omogoča poglavitno objektivni zakon, ki urejuje mednarodni položaj, izkoriščanje možnosti, ki jih nudijo določeni položaji za vodstvo socialistične zunanje politike in uspešno rešitev problemov, ki se sproti pojavljajo. V tem je velika moč znanje politike socialističnih držav.

Eno izmed največjih vprašanj zunanje politike socialističnih dežel je mirna koeksistencija z različnimi socialističnimi sistemi. Socialistične države so za mirno koeksistenco vseh dežel, ne oziroma za njihove socialistične sisteme, so za gospodarsko in kulturno tekmovanje, za odpravo uporabe sile kot sredstva za rešitev mednarodnih sporov. Ni dvoma, da obstajajo široke možnosti in perspektive sodelovanja za vzpodbujanje miru in mednarodne varnosti in razvoja gospodarskih in kulturnih izmenjav med deželami z različnimi socialističnimi in političnimi sistemi. To je temelj zunanje politike socialističnih držav.

Toda ni mogoče, ne da bi se oddaljili od načel marksizma-leninizma, tolačiti koeksistencijo z različnimi socialističnimi sistemi kot neke vrste fuzijo dveh nasprotnih socialističnih sistemov, kapitalizma in socialističnega. Zgleda pa, da je to gledišče nekaterih jugoslovanskih voditeljev, in posebno državnega tajnika za zunanje zadeve Koče Popovića, ki je pred kratkim, v govoru pred zvezno ljudsko skupščino razložil svoj koncept o politiki koeksistence. Go-

voril je o "objektivni tendenci k vedno večji skupni medodvisnosti in k sodelovanju vseh dežel na osnovi njihove neodvisnosti in enakopravnosti, k ustanovitvi skupnega svetovnega tržišča, ki bi zapadlo skupne in medsebojne gospodarske povezave in potrebo po mednarodni pomoči za razvoj zaostalih dežel, k odpravi vojaške in uporabe sile kot sredstva za rešitev mednarodnih in medvladnih sporov.

Na svetu obstajajo socialistične države, kjer je oblast v rokah delovnih ljudi, ki vlagajo svoje sile v izgradnjo novega svetovnega in akrepitve miru. Obstajajo kapitalistične države, kjer imajo oblast v rokah izkoriščevalski razredi, ki imajo ves interes ohraniti kapitalistični sistem in slediti politiki eksplozivnega oboroževanja. Obstoj dveh sistemov je zgodovinsko dejstvo, ki označuje naravno fazo v razvoju družbe. Sprejeti gledišče jugoslovanskega državnika bi pomenilo preobrniti pohod zgodovine, ker je obstajalo eno samo svetovno tržišče samo takrat, ko je obstajal en sam gospodarski sistem, to je kapitalistični sistem. Svetovno tržišče ni nič drugega kot sestavni del svetovnega gospodarskega sistema. Ker

sta v svetu danes dva gospodarska sistema, obstajata seveda tudi dve svetovni tržišči. To seveda ne izključuje ne gospodarskih odnosov in ne najširšega gospodarskega sodelovanja med dvema sistemoma. Kljub temu ne morejo niti najbolj ugodni pogoji za razvoj teh gospodarskih odnosov spojiti ta dva nasprotna gospodarska sistema in vzpostaviti edino svetovno tržišče. Taka teorija o "koeksistenci" nima nič skupnega z načeli marksizma-leninizma.

Ni treba se torej dosti čuditi nad dejstvom, da zagovorniki te teorije vidijo v socialističnem taboru vojaški blok in da odkrito proglašajo, da je ta v okviru za ustvaritev "medsebojne medodvisnosti" kapitalističnih in socialističnih dežel in za vzpostavitev "enega tržišča". E-vo kaj je o tem povedal Koča Popovič:

SZ podpira ukinitve vojaških blokov

"Blokci težijo, zaradi svoje notranje logike, k razvoju in izključne vojaške tabore, na škodo kolektivne varnosti, v zapre gospodarske sisteme, na škodo svobodnih in splošnih izmenjav, v politične in ideološke grupacije, ki se med seboj izključujejo.

Po mnenju Popovića je svet razdeljen na dva tabora ne da radi tega, ker se je poleg ka-

pitalističnega sistema pojavil svetovni socialistični sistem, s svojim gospodarstvom, svojo politiko, svojo ideologijo, marveč zaradi nastanka dveh vojaških blokov. Če bi ne bilo teh blokov, bi imeli "svobodne in splošne izmenjave" na gospodarskem področju. Če bi ne bilo blokov — smatra Popovič — bi se socialistične dežele odpravile tudi ideološki borbi. Taka načelnja napačnost, ne samo da ne zasleduje cilja ukinitve vojaških blokov, marveč je dejansko poskus izpodkopavanja socialističnega tabora.

Splošno znano je, da so Sovjetska zveza, Ljudska republika Kitajska in druge dežele socialističnega tabora vztrajno podpirale in podpirajo ukinitve obstoječih vojaških blokov, razorožitev in ustanovitve sistema kolektivne varnosti. Znano je, da je svojega Sovjetska zveza predlagala odpravo atlantskega bloka z vsemi njegovimi privrasci in odpravo koalije varstvskega pakta, ki so ga ustanovile nekatere socialistične države kot reagiranje na nevarnost imperialističnih blokov, na čelu z atlantskim blokom.

Jugoslovanski voditelji skušajo s svojimi izjavami ustvariti vtis, da Jugoslavija "enasprotuje" blokom. Vendar je v balkanskem paktu, v katerem so — kot znano — vključene nekatere države severnoatlantskega bloka.

Objektivni naravni proces

Problem vojaških blokov se ne sme zamenjati s problemom obstoja socialističnega tabora. Socialistični tabor je politični pojav neovrgljivega dejstva, da je nastal svetovni socialistični gospodarski sistem. Rojstvo tega je povzročilo tudi nastanek socialističnega tabora. Gre za objektivni, naravni proces. Socialistične dežele ne morejo biti osamljene druga od druge. Povezane morajo biti s trdnimi vezmi prijateljstva in medsebojne pomoči. Združujejo jih sličnosti njihovih socialističnih in političnih sistemov, istovestnost političnih namenov in nalog, skupnost njihovega svetovnega pojmovanja in dela marksistično-leninističnih partij, ki so v teh deželah na oblasti in so vse v svetovnem komunističnem gibanju.

Danes, ko je socializem postal svetovni sistem, je naloga, da se načelo proletarskega internacionalizma razširi na meddržavne odnose socialističnih dežel. V kapitalizmu nosijo odnose s meddržavni pečat sumničanja, neprijateljstva, odkritega ali zakrkanega, nacionalizma in sovinitva. Ti odnosi so zgrajeni na prevladovanju nekaterih dežel in podložnosti drugih. Odnosi med socialističnimi deželami so prosti te kapitalističnega šramote. Njihovi odnosi i-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Načela marksizma-leninizma osnova zunanje politike socialističnih dežel

Objavljamo v celoti članek moskovske "Pravde", ki je priobčen 11. t. m. v navedenem glasilu Komunistične partije Sovjetske zveze pod naslovom: "Načela marksizma-leninizma: osnova zunanje politike socialističnih dežel".

Zunanja politika socialističnih dežel sloni na granitnih znanstvenih temeljih marksizma-leninizma. Dosledno izvajanje načel marksizma-leninizma v zunanji politiki omogoča poglavitno objektivni zakon, ki urejuje mednarodni položaj, izkoriščanje možnosti, ki jih nudijo določeni položaji za vodstvo socialistične zunanje politike in uspešno rešitev problemov, ki se sproti pojavljajo. V tem je velika moč znanje politike socialističnih držav.

Eno izmed največjih vprašanj zunanje politike socialističnih dežel je mirna koeksistencija z različnimi socialističnimi sistemi. Socialistične države so za mirno koeksistenco vseh dežel, ne oziroma za njihove socialistične sisteme, so za gospodarsko in kulturno tekmovanje, za odpravo uporabe sile kot sredstva za rešitev mednarodnih sporov. Ni dvoma, da obstajajo široke možnosti in perspektive sodelovanja za vzpodbujanje miru in mednarodne varnosti in razvoja gospodarskih in kulturnih izmenjav med deželami z različnimi socialističnimi in političnimi sistemi. To je temelj zunanje politike socialističnih držav.

Toda ni mogoče, ne da bi se oddaljili od načel marksizma-leninizma, tolačiti koeksistencijo z različnimi socialističnimi sistemi kot neke vrste fuzijo dveh nasprotnih socialističnih sistemov, kapitalizma in socialističnega. Zgleda pa, da je to gledišče nekaterih jugoslovanskih voditeljev, in posebno državnega tajnika za zunanje zadeve Koče Popovića, ki je pred kratkim, v govoru pred zvezno ljudsko skupščino razložil svoj koncept o politiki koeksistence. Go-

voril je o "objektivni tendenci k vedno večji skupni medodvisnosti in k sodelovanju vseh dežel na osnovi njihove neodvisnosti in enakopravnosti, k ustanovitvi skupnega svetovnega tržišča, ki bi zapadlo skupne in medsebojne gospodarske povezave in potrebo po mednarodni pomoči za razvoj zaostalih dežel, k odpravi vojaške in uporabe sile kot sredstva za rešitev mednarodnih in medvladnih sporov.

Na svetu obstajajo socialistične države, kjer je oblast v rokah delovnih ljudi, ki vlagajo svoje sile v izgradnjo novega svetovnega in akrepitve miru. Obstajajo kapitalistične države, kjer imajo oblast v rokah izkoriščevalski razredi, ki imajo ves interes ohraniti kapitalistični sistem in slediti politiki eksplozivnega oboroževanja. Obstoj dveh sistemov je zgodovinsko dejstvo, ki označuje naravno fazo v razvoju družbe. Sprejeti gledišče jugoslovanskega državnika bi pomenilo preobrniti pohod zgodovine, ker je obstajalo eno samo svetovno tržišče samo takrat, ko je obstajal en sam gospodarski sistem, to je kapitalistični sistem. Svetovno tržišče ni nič drugega kot sestavni del svetovnega gospodarskega sistema. Ker

sta v svetu danes dva gospodarska sistema, obstajata seveda tudi dve svetovni tržišči. To seveda ne izključuje ne gospodarskih odnosov in ne najširšega gospodarskega sodelovanja med dvema sistemoma. Kljub temu ne morejo niti najbolj ugodni pogoji za razvoj teh gospodarskih odnosov spojiti ta dva nasprotna gospodarska sistema in vzpostaviti edino svetovno tržišče. Taka teorija o "koeksistenci" nima nič skupnega z načeli marksizma-leninizma.

Ni treba se torej dosti čuditi nad dejstvom, da zagovorniki te teorije vidijo v socialističnem taboru vojaški blok in da odkrito proglašajo, da je ta v okviru za ustvaritev "medsebojne medodvisnosti" kapitalističnih in socialističnih dežel in za vzpostavitev "enega tržišča". E-vo kaj je o tem povedal Koča Popovič:

SZ podpira ukinitve vojaških blokov

"Blokci težijo, zaradi svoje notranje logike, k razvoju in izključne vojaške tabore, na škodo kolektivne varnosti, v zapre gospodarske sisteme, na škodo svobodnih in splošnih izmenjav, v politične in ideološke grupacije, ki se med seboj izključujejo.

Po mnenju Popovića je svet razdeljen na dva tabora ne da radi tega, ker se je poleg ka-

pitalističnega sistema pojavil svetovni socialistični sistem, s svojim gospodarstvom, svojo politiko, svojo ideologijo, marveč zaradi nastanka dveh vojaških blokov. Če bi ne bilo teh blokov, bi imeli "svobodne in splošne izmenjave" na gospodarskem področju. Če bi ne bilo

KULTURA IN ZNANOST

Stične točke Gorkega in Kosorja

IV. V samem delu, če se poglavo v idejno in umetniško vse...

Vendarle je bil Gorki poleg vsega drugega jasnejši v svojih pozivih proti kapitalistični družbi, za pravičnejšo družbeno ureditev

Na prvi pogled zgleda to stališče Kosorja kot odstop od borbenega duha Gorkega in njegovih junakov, medtem ko pa izraža svojstveni protest, pravzaprav izraža obsodbo pogojev, ki omejujejo človeško delovanje in željo po borbi. Morda je imel v vidiku to vsebino kritike, ki jo je omejevala nekakaj pokornost, tisti vidni hrvaški literat A. G. Matoš (1873-1914), ki je imenoval »Obtožbo« Kosorja prvi protest hrvaškega proletariata v literaturi.

Tako Gorki kot Kosor, odkrivajo nepravilnost kapitalističnih družbenih odnosov, sta mislila na življenje mestnega prebivalstva in na položaj kmetov. Siromašni kmet Pavlo Mariz iz Kosorjeve povesti »Kmeti, prav tako kot slavovski kmet iz njegove povesti »Slavonska dobrčina«...

Arhip in Ljonka», ali pa da gredo s trehuhom za kruhom kot Gavrilica iz »Celkaša«...

Podobnost pisateljevih elementov

S formalno-kompozicijskega vidika je v delu Kosorja podoben izraz podobnih elementov kot v delu Gorkega. Kosor z veseljem podaja besedo glavnemu junaku, ki pripoveduje avtorju o svojem življenju (»Razplamtenje«). Pisatelj sam sodeluje v povesti kot aktivna, tudi drugorazredna oseba (»Zor«, »Na cesti«), izražajoč bolj ali manj opredeljeno svojost, ki jih trgovec izganja iz rodne grude in jih prisilijo, da gredo za zaslužkom. Simpatija Kosorja za siromašne kmete postaja takoj očita, kot simpatija Gorkega do njih, ker dobro pozna siromašne kmete, ki jih beda in slabe letine silijo, da se začejejo k heraski palici, kot sta bila priljena napraviti ded in vnuk — junaka povesti »Ded...

(Nadaljevanje in konec prihodnjič) JOSIP BADALIČ

Iz januarске številke revije »Slavjanje«.

Salacroujeva "Zgodba za smeh" v priredbi SNG

Salacroujeva dramatisirana maja in pravilne umerjenosti. Tudi pozicijska razgibanost je bila na mestu ter nudila slikovitih estetskih užikov.

Vloge igralcev

Ves ansambel je bil v pravilni zasledbi. Najprej naj omenim zagrebškega gosta Josipa Marottija, ki je v sijajni vlogi Julusa Donala pokazal visoko stopnjo svoje igralske umetnosti. Bil je povsem na mestu tudi gledalci pravilne izgovorjave, čeprav se več let ne deluje v slovenskem gledališču. Bili smo ga veseli ter bi ga še radi srečali na našem odru.

Tudi ostali nositelji glavnih vlog niso zaostajali. Stefka Drolčeva (Helene), Zlata Rodškova (Ada), Joško Lukeš (Balard Barbier) in Miha Galor (Jean Deshages) so tvorili presrečen ljubinski kvartet, ki nas je zabaval. Ne vem, komu bi bilo pripisati prednost, a mislim, da so vsi odgovarjali pisateljevemu namenu in kajpada tudi zasnovi režiserke. Posrečen in zabaven je bil Silvij Kobal s svojim komičnim, traagično završenim Ahilom, ustrežna tudi Nicole Tee Starčeve. Elegančna in stilu igre odgovarjajoča je bila tudi moderna inscenacija inž. arh. Nika Matula.

Salacroujeva "Zgodba za smeh" je, kot rečeno, zabavna predstava, ki pa bo seveda najbolj ugajala rafiniranemu okusu naše meščanske publike.

»Zgodba za smeh« je prepolna ljubzenskih peripetij, ki jih pisatelj vpleta in razpleta ter vsak hip nudi nekaj novega, izvirnega. Glavna snov igre so dogodivščine dveh mladih žena iz pariške meščanske družbe z dvomljivo moralo, ki zapustita svoja moža ter se vržeta v naročje raznih ljubimcev. Po mnogih preizkušajah najdeta končno spet pot nazaj, kar pa ima različne posledice, ena teh tira celo nekega ljubimca v samomor. Pisatelj prepleta vse te psihološke in celo psihoanalitične prijeme z ironijo in duhovitostjo, ki resnično zabavata. To je svojstveno razglabljanje o usodi človeka, ki bo končno le moralo ali v propast ali pa najti vero v novo družbo, z notnimi, pozitivnejšimi moralnimi vrednotami. Škoda le, da nudi ta igra skorajda samo konverzacija, brez vidnih odskih akcij, a kljub temu drži gledalca skozi vsa tri dejanja v stalni napetosti, razen v prvem dejanju, ki je nekoliko razvlečen in kjer bi kakšna dobra črta pripomogla k še večjemu uspehu. Prava mojstrovina pa je drugo dejanje, ki je bilo najbolje sprejeto ter s prispevanjem vseh nastopajočih, z odličnim gostom, na čelu, zelo tudi največ odobravanja.

Največjo zaslugo za celoten uspeh predstave ima nedvomno tenkočutna in spretna režiserka. S to svojo režijo je pokazala mnogo razumevanja za psihološko razglabljanje obremen pa tudi smisel za pravilen komedijski tempo, kar vse zahteva rafinirano razumevanje in razpoloženju do te tako imenovane abstraktno-impresionistične nove umetnosti.

Sam razstavljenec pravi, da sta v njegovih slikah »barva in prostor osrednji prvini, ki ju umetniško hotenje ustvarjalca oblikuje s samostojnim izpovednim izraznim načinom, individualno presnavljajoč realizem v svoj lastni likovni svet, iz vseh perspektiv, tudi onih, ki jih ni ter so le plod ustvarjalčeve fantazije.

Od gledalca pa je ali sprejme ta novi način slikanja ali ga odbije; je pač stvar okusa in če hočete tudi estetskega rafinmana, ki se dasta vzgojiti ali prilagoditi ob čistem kontaktu s te vrste umetnostjo, ki je pravzaprav šele v razvojnem stadiju eksperimentiranja.

In res: prvi hip, ko vstopiš v to razstavišče, je kot bi vstopil v tuj, neznan prostor, ki pa te vendar objame s prijazno barvitostjo. Ne ves kaj bi, kje da pričneš z orientacijo azena, a vendar prijetnega ambienta. Nenadoma pa se ti obzorje razprostre ter začneš lučiti skrito jedro ustvarjalčevega hotenja, ki vendarle bazira na nekem realizmu, čeprav najemu lastnega likovnega sveta. Nudi se ti estetski užitek, kot ti ga lahko daje lepa, estetsko dognana dekorativa z dobo in izvirnim ozadjem, ki ti vsebinsko nekaj izpoveduje.

V tem smislu gledanja bodi mi dovoljeno izraziti svoje posebno dopadajenje nad razstavljenimi slikami št. 13, ki predstavlja notranost cerkve, 7, ki predstavlja hiše, 18, krajino pri svetilniku, 9, ladje delnice St. Marka, potem ksilografiji karnevala in konstrukcije in še št. 16, buteljke, ki ji je kupila občina.

Prof. Černigoj se nam s to razstavo vsakega predstavlja v novi fazi eksperimentiranja, ki mu daje obilo prilike za izžuljanje njegovega ustvarjalnega duha. Po daljšem predelku imamo torej spet priložnost videti dela rokavca, ki je z uspehom že razstavljal v Berlinu, Pragi, Arbonu (Švicca), Celovcu, Cincinnatiju (ZDA), Ljubljani, Beogradu, Mariboru, na Reki, v Kranju in skupno z drugimi v Milanu, Livornu itd. in zdaj samostojno v Trstu. Vredno je, da si jo ogleda tudi širše občinstvo, predesem naše delovno ljudstvo, do katerega hoče imeti naš umetnik lep odnos ustvarjalca-revolucionarja v smislu umetnosti, v službi naprednega, ustvarjalnega sveta.

—sto

Razstava ak. slikarja Černigoja v Občinski galeriji

PROF. A. ČERNIGOJ LINOREZ »ARHITEKTURA« (Ponatisnjeno po originalu, ki nam ga je slikar vljudo stalil na razpolago)

V Občinski galeriji je akademski slikar prof. Avgust Černigoj priredil razstavo svojih del. Otvoritev razstave je bila v soboto. Ob tej priliki se je zbralo v razstavnih prostorih precejšnje število obiskovalcev, ki so si z zanimanjem ogledali slikarjeva dela. Razstava bo odprta do 27. marca.

Mednarodni festival lutk v Bukarešti

Bukarešta se pripravlja na mednarodni festival lutk, ki bo prvega. Pridretili so že razpoložljivi vabila po vsem svetu, ker težijo za tem, da bi se festivala udeležilo čimvečje število lutkovnih gledališč.

Novo sovjetsko letalo "Ukrajina"

V zadnjem času so v svetu veliko govorili o velikem sovjetskem potniškem letalu na reakejski pogon TU-104. Veliko pozornost je zbudil takrat, ko je preletel progo Moskva-London v nekaj več kot dveh urah. Toda to letalo je prav posebno pripravno za daljše proge. Zato so sedaj začeli izdelavati v Sovjetski zvezi novo letalo na reakejski pogon »Ukrajina«, ki je prav tako zelo hitro, ročno in močno kot TU-104, je pa pripravnejše za notranje proge dežele. Potniško in transportno letalo »Ukrajina«, ki ga je izdelal konstruktor O. Antonov, lahko vzdrži povprečno brzino 600 km na uro, prevaža 84 potnikov in poleg tega tudi 3,5 tone tovora. Letalo je štirimotorno in lahko nadaljuje svojo pot, četudi bi mu odmanjkala dva motorja. Letalo lahko vzleti, pristane in leti v kakršnih koli meteoroloških razmerah in leti v povprečni višini 8-10.000 metrov.

Občni zbor prosvetnega društva "Lonjer-Katinara"

V soboto je imelo Prosvetno društvo »Lonjer-Katinara« svoj redni občni zbor, na katerem je bil podan pregled vsega društvenega delovanja ter nato izvoljen nov odbor. SHLP je na občnem zboru zastopal tajnik Miro Kapelj; prisotna sta bila tudi dva predstavnika domačega bratskega prosvetnega društva Tončka Čokova in Sergij Pečar.

V imenu odstopajočega odbora je otvoril društveni predsednik Ivan Furlan, ki je pozdravil prisotne in se zahvalil za udeležbo. Podal je nato besedo društvenemu tajniku Karlu Čoku, ki je imel glavno poročilo.

Karel Čok je v svojem poročilu podal pregled društvenega delovanja od ustanovitve. Omenil je, v kakšnih okoliščinah se je društvo ustanovilo ter podčrtal, da kljub takratni ostri politični situaciji ni imelo resnih posledic za kulturo. Obe društvi sta bili vseskozi delavni in aktivni, ker ima pač vsa vse svoje kulturne tradicije. Orisal je nadalje velike težave, ki jih je imelo društvo ob svoji ustanovitvi, posebno glede na pomankanje pevovalcev in aktivnega sodelovanja kulturnih krojev. Toda tudi to ovire je znalo društvo premostiti in se povzpeli na dostojno raven.

V prvem delu svojega poročila je tajnik vključil delovanje pevskega zbora, ki je bil vseskozi zelo aktiven, nastopil je v letih svojega obstoja na številnih prireditvah doma in gostoval tudi v številnih vaseh in okrajih našega področja ter tudi na Gorškem, poleg se nastopov, ki jih je imel na tržaškem radiu. Pri tem je še posebno podčrtal doprinos, ki sta ga dala pevski zbor kot tudi dramska družina s svojimi nastopi v pasivnih krajih kar je bilo nastopajočim še posebno v veliko zadoščanje. V drugem delu svojega poročila je bil podan pregled plodnega delovanja dramske družine. V zaključku je Karel Čok prikazal nove prilike, ki danes obstajajo in narekujejo skupnih naporov za združitev kulturnega delovanja.

Za doseg enotnosti

Po blagajniškem poročilu je spregovoril predstavnik SHLP, ki se je dotaknil raznih vprašanj in zvezi s prosvetnim delovanjem. Podčrtal je predvsem važno vlogo, ki jo imajo tudi v sodanji moderni dobi prosvetna društva, posebno pri nas, kjer je naš narodni obstoj stalno ogrožen. S stvarnimi argumenti je izpodbil tezo, ki se tu tam pojavlja, češ da so v moderni dobi društva preživela

PREJELI SMO:

- GLEDALIŠKI LIST Slovenskega narodnega gledališča v Trstu, leto 1956-57, sezona XII., posebna številka, Trst. ANTONIN ZAPOTOCKY, Cenni sul Presidente della Cecoslovacchia, spisal Jan Martin, tiskala Orbis, Praga 1956. REVUE DE LA POLITIQUE INTERNATIONALE, izdaja Zveza novinarjev Jugoslavije, leto VIII., šte. 166 od 1. marca, Beograd. SLOVANSKY PREHLED, izdaja Slovanski odbor Českoslovaške, leto XLIII, 1957, šte. 3, Praga.

CVETKO ZAGORSKI SVARUN

Redkokdo je mislil na boj. Komaj polovica je imela puške, drugi si jih najbrž niti želeli niso.

Zagledal je skupino štirih mož, ki so se spravili pod hrast in kvartali. Stopil je k njim. Z odločnostjo, ne da bi prikrival jezo, je pobral s tal šop kart, druge izpuli presenečenim ljudem iz rok in jih pometal v ogenj.

»Ogledam si položaje,« je rekel, kakor da si ne želi spremitve. Komisar ga je vseno pospremil. Ko sta obšla taborišče in se ustavila pod široko stebno bukvijo, je rekel Svarun posmehljivo: »To naj bi bil položaj za bataljon!« Zapičil je oči v komisarja in reško dodal: »Skličij zbor!«

Kakšen tucait oboroženih ljudi v vsakorvnih nemških uniformah je kmalu nato skočilo v vrsto, drugi so jim leno sledili. Štiri, pet partizanov je priganjalo. Bila sta komandirja in vodniki.

»To je naš novi komandant,« je oznanil komisar. Svarun je obšel četi, postrojeni v dve vrsti. Vsakogar je premeril, ko da mu hoče preveriti srce in dušo.

»Vojska smo,« je potem spregovoril. »Torej veljajo za nas vsa vojska pravila. Glavna vojskova dolžnost pa je disciplina. Brez discipline vojska prvi dan razpade.«

si podreja bataljon, da mu sledi vedno več ljudi. Skozi četi je šlo kot olivljak eurek. Lenost je shlapevala iz teles, ni bilo več časa misliti ne na jed, ne na kaj drugega.

Zvečer se je zbral bataljon okrog majhnega ognja. Rdečkast sij se je nemirno igral po obrazih. Svarun je poklical k sebi intendanta in odprl svojo usnjeno torbo. Segel je vanjo in mu nasul v kapo cigarete.

»Prestej!« je ukazal. Dodal je še toliko, da je dobil vsak kadilce dve cigareti.

»Razdeli! Pošteno, večjih smo plačevali cigarete s krog-lami,« je posvaril.

Intendant je hodil med sedečimi borci in delil. Svarun je zadovoljno opazoval, kako se utrujenost na leih sprošča v pomenke, zbadljivke in smeh.

Komisar je poklical »kulturnika«. Zbrala sta pevce in globoko v gozdu, pod zvezdnatim nebom je v nočno tišino vzdrltela, zajokala in zavriskala partizanska pesem.

Kmalu je Svarun ukazal, naj pogase ogenj. Pogleli so in precej se je z več strani oglasilo smrčanje.

5

Le komandant ni zaspal. Previdno se je dvignil, vzel avtomatko in si potegnil kapo čez oči. Samo dežurnemu je povedal, da gre na obhod straž.

je stopil pred komandanta trsat kmečko opravljen človek.

- »Kako ti je ime?« »Janez Zejn.« »Koliko si star?« »Stirideset jih bom.« »Si služil vojsko?« »Sem.« »Misliš, da mi nismo vojska, kaj? Da lahko v naši vojski na straži spiš? Zakaj si pa prišel v partizane, če se ne misliš bit?«

Zejn je gledal Svarunu v oči, kakor vojak mora, a odgovoriti ni imel kaj. Vedel je, da ima komandant prav. Saj ni vpraševal, da bi dobil odgovor. Celemu bataljonu, vsem je v obliki vprašanj dajal nauk.

»Od kod si?« »S Posavja. Nemci so nas selili, pa smo v Mariboru zbežali iz transporta. Tudi žena in sin. Vsi smo tu,« je rekel naglas, se z životom na pol obrnil k bataljonu in pokazal s prstom. Ne da bi jima kolo ukazal, sta stopila iz čete kmečka žena in dvajsetleten, visok in suh fant, kakor da hočeta očetu pomagati.

»No, vidiš! Zdej pa spiš na straži! Pazi se!« Pomolil mu je puško. »Ne spusti je več!« Zejn je bil z obema rokama zgrabil, si jo vrgel čez ramo in se strumno zravnal.

»Ne bom je, tovariš komandant!« je zaklical in vsi trije Zejni so stopili nazaj v četo.

»Kje pa te tisti, ki bi dopustil, da Nemci pobijejo štab?« Brez besede, leno se je spomnil, da ga je bil zalotil že med kvartali. Nekaj časa ga je zaničljivo gledal, potem je ostro vprašal:

- »Kdo si pa ti?« »Stevo Kranjčec,« je negotovo odgovoril vprašani, ne da bi komandantu pogledal naravnost v lice. Malo po strani je držal glavo, kakor da z enim očesom opazuje komandanta, z drugim pa skili, kam bi se dalo pobegniti.

(Nadaljevanje sledi)

